

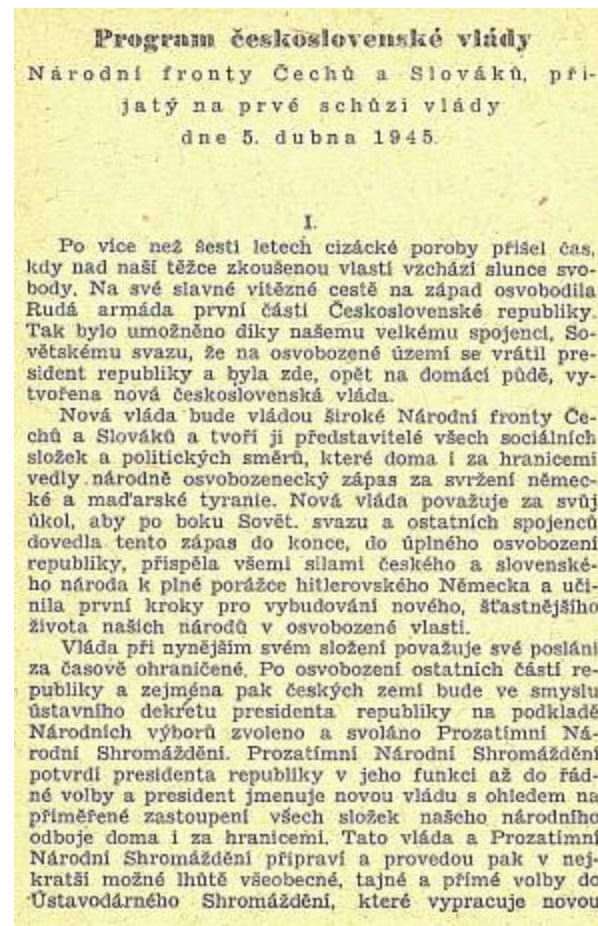
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ČESKOSLOVENSKO po r. 1945

Tato prezentace byla vypracována v rámci projektu Inovace výuky společenských věd.

Registrační číslo: CZ.1.07/1.1.04/03.0045

Košický vládní program

http://cs.wikipedia.org/wiki/Ko%C5%A1ick%C3%BD_vl%C3%A1dn%C3%AD_program

http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rodn%C3%AD_fronta_%C4%8Cech%C5%AF_a_Slov%C3%A1k%C5%AF

Vláda Národní fronty

- **4. 4. 1945 – Košice – vyhlášena vláda Národní fronty** (23 členů – 16 Čechů + 9 Slováků)
 - - předseda Zdeněk Fierlinger, sociální demokrat
 - KSČ (vnitro, zemědělství, informace)
- **5. 5. 1945 – Košický vládní program (16 kapitol) – budování státu po válce**
 - - rovnost Čechů a Slováků
 - zahraniční orientace na SSSR
 - vláda NF – na nižších úrovních – národní výbory
 - potrestání válečných zločinců, zrádců a kolaborantů - odebrání státního občanství osobám, které se provinily vůči republice
 - příprava pozemkové reformy – Němci, Maďaři, kolaboranti – konfiskovaný majetek spravují Fondy národní obnovy

Benešovy dekrety

- Prezident – Edvard Beneš - od r. 1940 – 1945 – **Benešovy dekrety** – 142 norem (98 na osvobozeném území) – právní normy spojené se zajištěním obnovy hospodářského a politického systému ČSR.
- Od r. 1942 se na nich podílí i exilová Státní rada – od dubna 1945 velký podíl stran NF

28. 10. 1945 – Prozatímní národní shromáždění – potvrzeny Benešovy dekrety (= ratihabice)

Dekrety – 25. 10. 1945

- **znárodnění** – prezidentské dekrety (24. 10. 1945 – vyhlášeny 25. 10. 1945)
znárodnění klíčového průmyslu (nad 500 zaměstnanců), bank a pojišťoven
- **dekret o závodních radách**
- **pozemková reforma** – konfiskace půdy Němců, Maďarů, kolaborantů

Volby r. 1946

Živnostenské
NEDĚLNÍ
noviny

ČÍSLO 26. 19. května 1946 CENA 2 Kčs

ZIVNOSTNÍCI A OBCHODNÍCI!
Obyčejně svobodně lidově demokratické Československé republiky,
VOLTE KOMUNISTY!

pročto nechtěte práci komunistů, nechtěte by Nicolai Frunze, vládního programu, nechtěte by jeho vládní program důkladně prověřit a předvést.

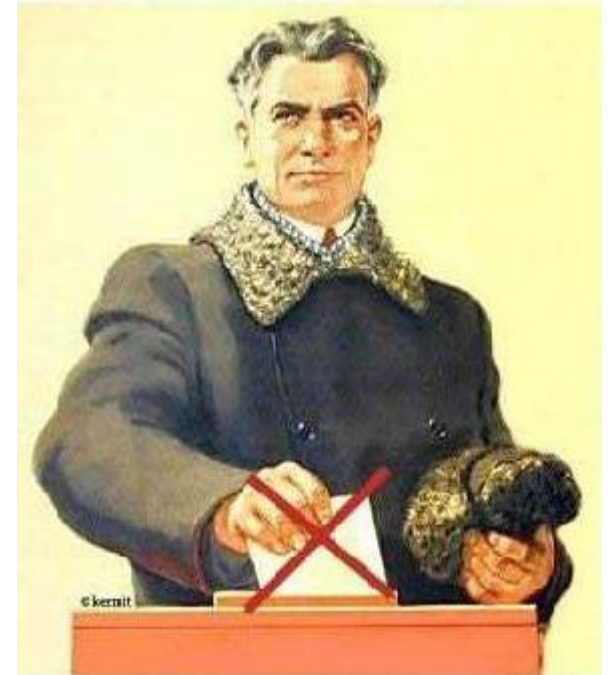
Nikdo jiná vláda bez komunistů

by nechtěly vyřadit cestky, Němce a Maďary ze země českých, nechtěly by jim vzít banky, stádky a půdu, lesy, železniční dlehy a obchody,
nechtěly by vzít státní právo a výsady topičky kolářů a práce národního lidu z národního bobruka,

nechtěly by dala majetky a právo cítilo do rukou čestného národa, českých lidí.
Vládky jiné vlády dělaty pravý opak.

Republice
více práce -
to je naše
agitace!

KSČ

Únor r. 1948

- **únor 1948 - Hradecký program** (další návrhy KSČ na znárodňování a pozemkovou reformu)
- - **krize v SNB** – ministr vnitra V. Nosek (KSČ) – vyměnil bez důvodu 8 členů SNB za příslušníky KSČ
 - důsledek – 20. 2. – **demise nekomunistických ministrů**
 - manifestace na Václavském náměstí svolaná KSČ,
 - zakládání Lidových milicí, akčních výborů NF
- 22. 2. 1948 – sjezd závodních rad a rolnických komisí
- 24. 2. 1948 – hodinová generální stávka
- 25.2. 1948** - Beneš přijal demisi – nová vláda „**obrozené**“ NF – v čele K. Gottwald
 - **komunisté převzali moc**

Lidové milice

ÚNOR 1948

**Klement Gottwald
na Václavském náměstí
25. února 1948:**

„Právě se vracím z Hradu od prezidenta republiky. Dnes ráno jsem panu prezidentu republiky podal návrh na přijetí demise ministrů, kteří odstoupili 20. února tohoto roku. Mohu vám sdělit, že pan prezident všechny mé návrhy, přesně tak, jak byly podány, přijal.“

TÝDEN.cz

- březen – duben 1948 – **2. znárodnění** nad 50 zaměstnanců – do konce r. 1948 – **zrušen soukromý sektor**
- **2. pozemková reforma** (nad 50 ha)
- květen 1948 – volby – jediná společná kandidátka – 70 % KSČ
 - **abdikace Edvarda Beneše**

- říjen 1948 – Zákon na ochranu republiky

- r. 1949 – vyhlášena 1. pětiletka
kolektivizace

Ústava 9. května (1948)

Prohlášení

- Ústava již nepoužívala pojem „československý národ“, ale „**československý lid**“, a hovořila o dvou bratrských národech, Čechách a Slovácích. Tento československý lid byl pak „pevně rozhodnut“ vybudovat osvobozený stát jako lidovou demokracii, **která zajistí** „pokojnou cestu k socialismu“, a to proti „veškerým snahám domácí i zahraniční reakce“.
- Kromě těchto proklamací úvodní prohlášení shrnovalo dějinný vývoj na území Československa, který byl pojat jako boj s feudálními vykořisťovateli a s německou **dynastií Habsburků**, bylo vyzdviženo **husitství** jako lidovláda a realizace myšlenky sociální spravedlnosti a naopak zatracena **První republika**, které se prý měli zmocnit kapitalisté a velkostatkáři, jež poté navíc měli přijetím **Mnichovské dohody** zradit československý lid. Český a slovenský národ ale povstal a především za pomoci **Sovětského svazu** vlast osvobodil. Ta pak měla být státem národním, „zbaveným všech nepřátelských živlů“, a **lidovědemokratickým**, směřujícím k socialismu.

2. 6. 1948 - prezident K. Gottwald, premiér A. Zápotocký

Politické procesy – padesátá léta

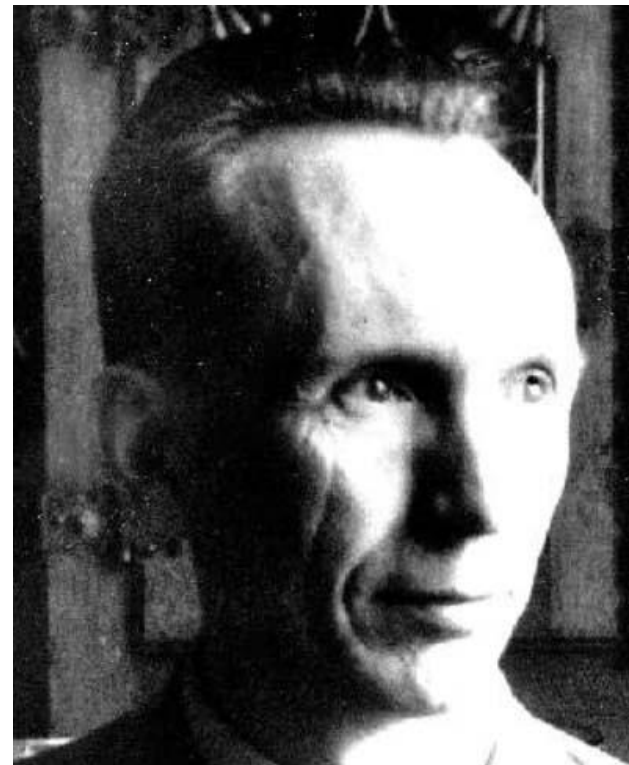
Seznam popravených pro politické trestné činy od 25. 2. 1948 do 6. 7. 1962

Pomník obětem komunismu Olbrama Zoubka na Petříně (Praha 5)

Heliodor Píka
Záviš Kalandra
Milada Horáková

Obžalovaní

- JUDr. Milada Horáková (1901), úřednice, bývalá poslankyně strany československých národních socialistů (trest smrti)
- Jan Buchal (1913), štábní strážmistr SNB (trest smrti)
- Vojtěch Dundr (1879), pensista, bývalý ústřední tajemník československé sociálně demokratické strany (15 let)
- JUDr. Jiří Hejda (1895), bývalý továrník (doživotí)
- JUDr. Bedřich Hostička (1914), tajemník Československé strany lidové (28 let)
- Závěš Kalandra (1902), novinář (trest smrti)
- Antonie Kleinerová (1901), důchodkyně, bývalá poslankyně strany československých národních socialistů (doživotí)
- JUDr. Jiří Křížek (1895), advokát (22 let)
- JUDr. Josef Nestával (1900), úředník (doživotí)
- JUDr. Oldřich Pecl (1903), bývalý majitel dolů, právník (trest smrti)
- Prof. JUDr. Zdeněk Peška (1900), univerzitní profesor (25 let)
- František Přeučil (1907), nakladatel (doživotí)
- Františka Zemínová (1882), redaktorka, poslankyně Československé strany národně socialistické (20 let)

2. vlna - Rudolf Slánský

(1901 -1952)

- Dne 23. listopadu 1951 v pozdních večerních hodinách byl zadržen a předán do **ruzyňské věznice**. Dožadoval se setkání s Gottwaldem, ale nebylo mu vyhověno. Proto se koncem ledna 1952 pokusil oběsit. O neúspěšnou sebevraždu se pokusil ještě jednou, když hlavou narážel o topení.
- Celkově bylo obžalováno v procesu 14 lidí, většinou vysoce postavených členů KSČ. Drtivá většina byla židovského původu (společně s ním např. **Artur London, Vavro Hajdů, Eugen Löbl, Rudolf Margolius, André Simone, Otto Fischl**). Všichni vězňáci se museli naučit nazpaměť výpověď, kterou před soudem doslova zopakovali.

R. Slánský Byl obžalován **z špionáže, velezrady, sabotáže** a z prozrazení **vojenského tajemství**. Ke všem **obviněním** se přiznal, přiznání však bylo vynucené **mučením**.

Celkově bylo odsouzeno ke smrti oběšením **11 z počtu 14 obžalovaných**.

Žádost o milost byla prezidentem Gottwaldem odmítnuta.

Rudolf Slánský společně se všemi ostatními odsouzenými byl popraven oběšením 3. prosince 1952 v pankrácké věznici. Zpopelnění byli v lednu 1953, a jejich popel byl údajně vysypán na silnici někde severně od Prahy.

- **Soud jej rehabilitoval v roce 1963, KSČ v roce 1968.**

r. 1952 – proces se Zelenou internacionálou (proces s katolickou inteligencí)

- Jan Zahradníček - odsouzen na 13 let
- Otakar Čapek - doživotí, odseděl si 12 let
- Václav Renč - 25 let, odseděl si 10 let
- Josef Kepka - popraven
- Vilém Knebort - doživotí, zemřel 23.2.1960 na Mírově

La Salleta
Znamení moci

Jan Zelenou internacion

http://cs.wikipedia.org/wiki/Proces_se_Zelenou_internacion%C3%A1lou

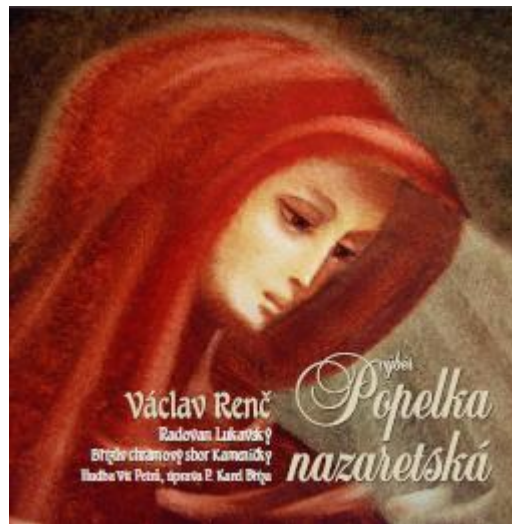
PHO ENRES

Václav Renč

1945 – 1948 – dramaturg
olomouckého divadla

Popelka nazaretská
(1752 veršů)

Budovatelský román

je žánrový typ románu, který vznikl v **sovětském Rusku** ve dvacátých letech 20. století

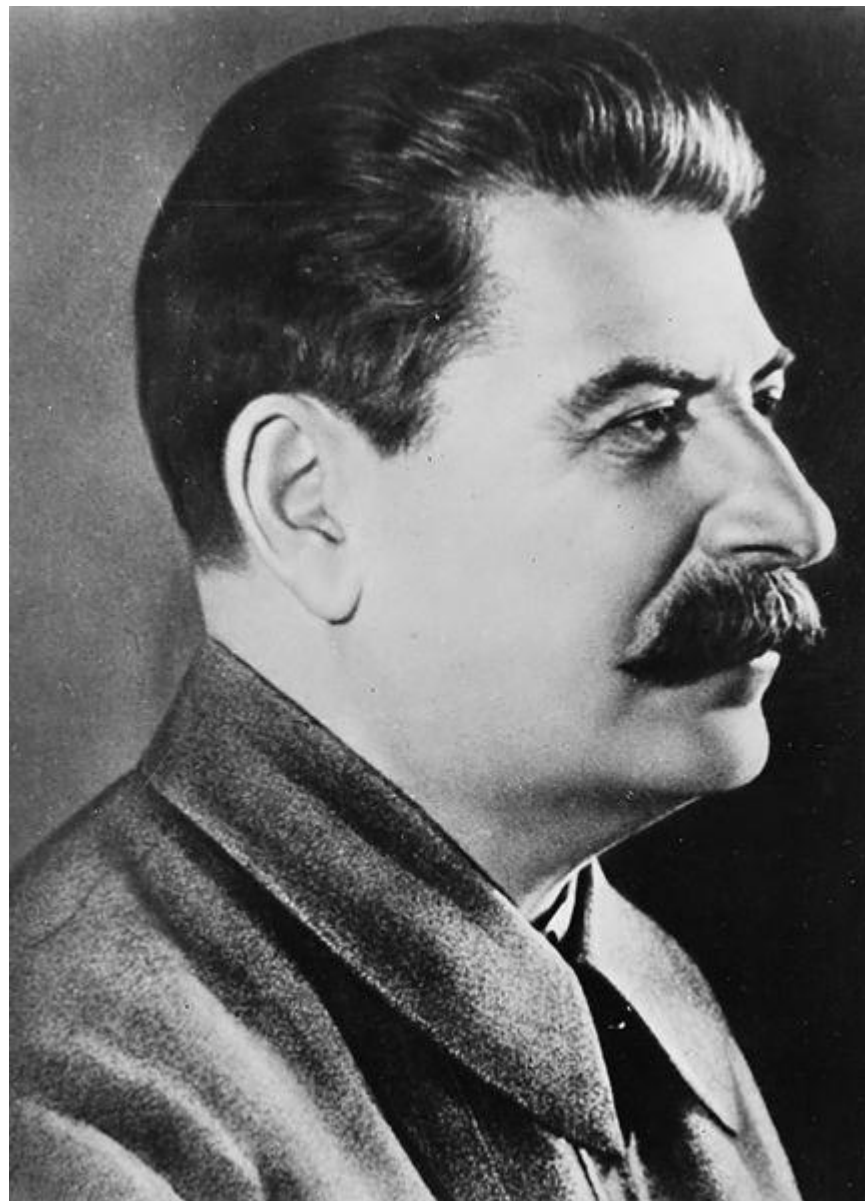
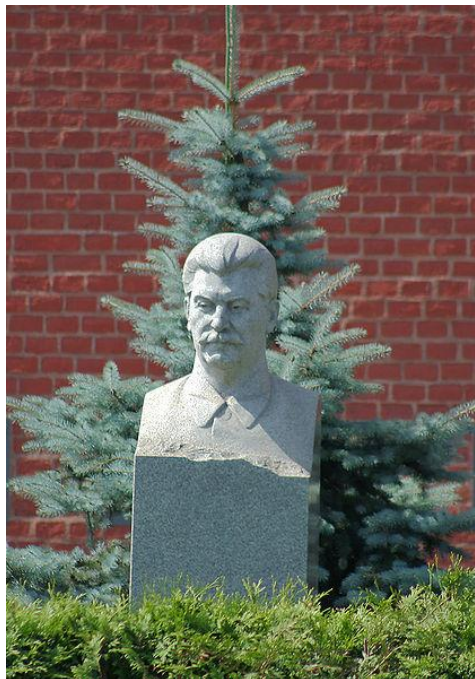
Je to próza poznamenaná režimem **schematismu** (byly psány podle určité šablony, postavy jsou přesně rozděleny na špatné a dobré).

Tematicky často pojednávají o poválečném budování silnic, železnic, přehrad a továren či osidlování pohraničí po odsunu českých Němců.

- Jan Otčenášek – *Plným krokem* (1952)
- Václav Řezáč – *Nástup* (1951), *Bitva* (1954)

5. 3. 1953

smrt J. V. Stalina

14. 3. 1953 – smrt K. Gottwalda

14. – 26. 2. 1956 – XX. sjezd KSSS

Nikita Sergejevič Chruščov

r. 1953 - 1964 - 1. tajemník Ústředního
výboru KSSS

- kritika Stalinova kultu a odhalení jeho praktik
- počátek uvolnění (destalinizace)

r. 1956 – povstání v Maďarsku
povstání v Polsku

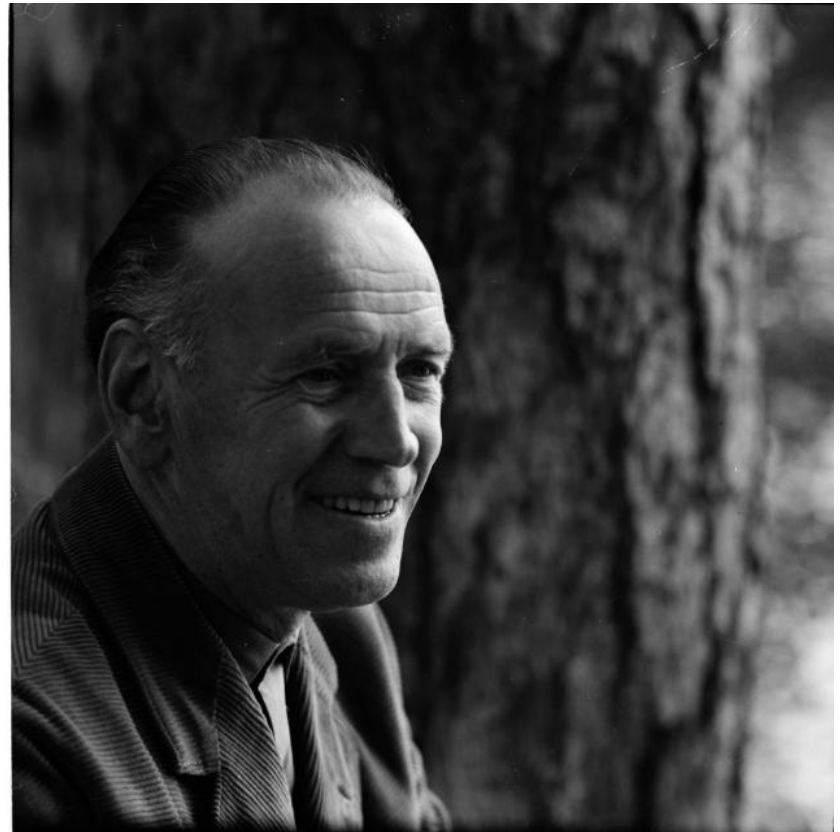
22. – 29. 4. 1956 – 2. sjezd čs. spisovatelů

- F. Hrubín - požadavek uvolnění cenzury
- J. Seifert - vystoupení na obranu vězněných spisovatelů

Jaroslav Seifert

František Hrubín

11. 7. 1960 – Ústava Československé socialistické republiky

- zásada svrchovanosti (suverenity) československého (pracujícího) lidu (čl. 2 odst. 1)
- zásada **vedoucího postavení dělnické třídy v čele s KSČ** jako vedoucí síly ve společnosti a ve státě (čl. 1 odst. 1, čl. 4)
- zásada socialistické hospodářské soustavy založené na socialistickém vlastnictví výrobních prostředků, socialistickém plánování a odměňování (čl. 7 až 14)
- zásada socialistické ústavnosti a zákonnosti (čl. 17 a čl. 34)
- zásada tzv. socialistického internacionalismu (čl. 1 odst. 3 a čl. 14 odst. 2)
- zásada rovnoprávnosti bratrských národů Čechů a Slováků (původní znění čl. 1 odst. 2),

IV. sjezd spisovatelů

červen 1967

Ludvík Vaculík:

„.....za dvacet let nebyla u nás vyřešena žádná lidská otázka“ (na tu dobu velice odvážný výrok)

- byl vyloučen z KSČ

Pavel Kohout

Milan Kundera

Pražské jaro – 1968 - socialismus s lidskou tváří

Oldřich Černík

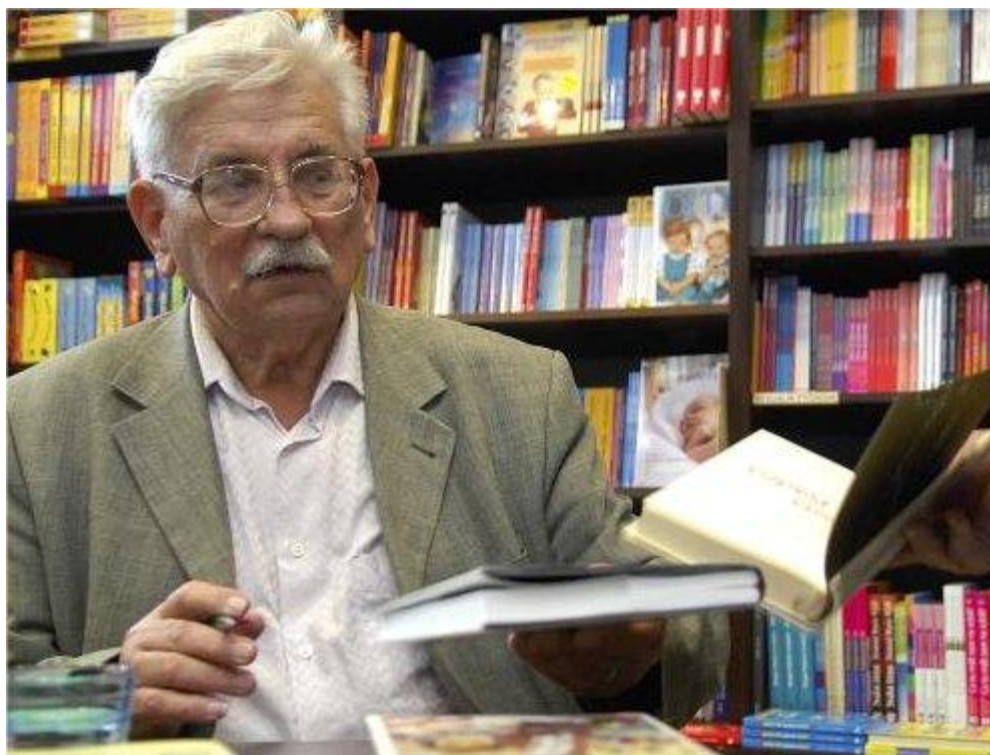
Josef Smrkovský

http://cs.wikipedia.org/wiki/Pra%C5%BESk%C3%A9_jaro_1968

Čestmír Císař

Ludvík Vaculík – Dva tisíce slov

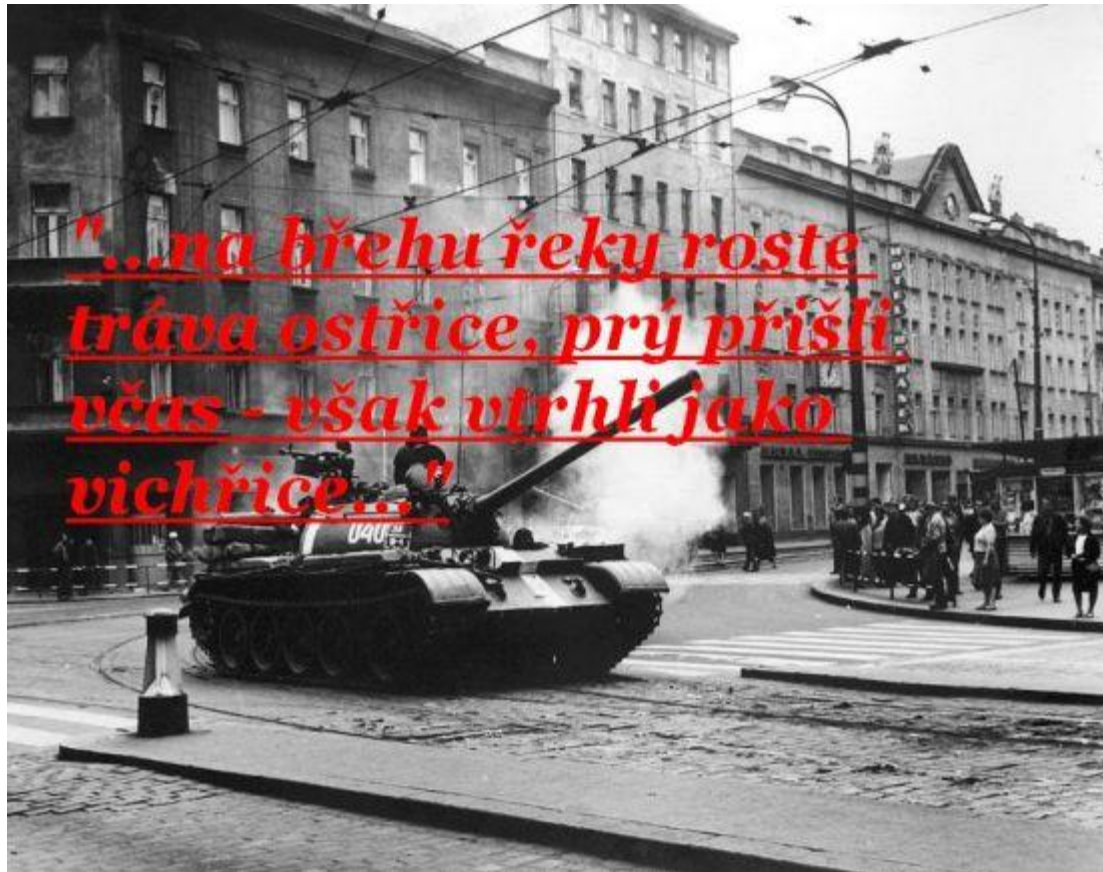

http://cs.wikipedia.org/wiki/Dva_tis%C3%ADce_slov

Dva tisíce slov

- **Dva tisíce slov** (úplný název: **Dva tisíce slov, které patří dělníkům, zemědělcům, úředníkům, umělcům a všem**) byl jeden ze dvou nejvýznamnějších dokumentů **Pražského jara**.
- Zatímco Akční program KSČ byl výzvou k reformě komunistické strany, Dva tisíce slov byly podněty, které šly za rámec Akčního programu. Vedení KSČ je odmítlo a později, v době tzv. politické normalizace dokument Dva tisíce slov označila za kontrarevoluční.
- Dokument vznikl na podnět pracovníků Československé akademie věd - **Otty Wichterla, Jana Broda, Otakara Poupy a Miroslava Holuba**. Šlo o aktivizaci československé veřejnosti proti stále zjevnému tlaku sovětského vedení proti reformním změnám v zemi. Jako manifest jej sepsal spisovatel **Ludvík Vaculík**.
- Text vyšel **27. června 1968** v *Literárních listech* a denících *Práce, Mladá fronta a Zemědělské noviny*. Manifest podepsaly stovky osobností veřejného života a více než sto tisíc občanů

21. srpen 1968

VPĀD VOJSK VARŠAVSKĚ SMLOUVY DO ĀESKOSLOVENSKA

v noci z 20. na 21. srpna 1968

Moskevský protokol

Moskevský protokol (srpen 1968)

- plným názvem **Protokol o jednání delegace SSSR a ČSSR** je dokument shrnující výsledek jednání mezi SSSR a ČSSR, která probíhala **23. až 26. srpna 1968**. Dokument podepsali všichni členové československé delegace s výjimkou **Františka Kriegela**.

31. srpna 1968 byl protokol přijat ústředním výborem Komunistické strany Československa.

Sověty diktované body protokolu znamenaly ideové **popření celého Pražského jara**, přijetí „**bratrské pomoci SSSR**“ a otevření cesty k budoucí **normalizaci**.

František Kriegel

Dočasný pobyt sovětských vojsk

- 16. října 1968 byla podepsána smlouva „**o dočasném pobytu sovětských vojsk**“ uzákoňující přítomnost sovětské armády na území Československa.
- Smlouva byla poté schválena **Národním shromážděním**. Pro hlasovalo 228 poslanců, 10 se zdrželo a proti byli pouze čtyři: František Kriegel, František Vodsloň, Gertruda Sekaninová- Čákrťová a Božena Fuková.
- koncem 80. let bylo v ČSSR umístěno 73 500 sovětských vojáků ve více než 80 posádkách.
- Armáda SSSR z Československa odešla až po skončení komunistického režimu, poslední sovětské vojáky odjeli roku 1991.

Ústavní zákon o československé federaci (1968)

- byl vydán Národním shromážděním Československé socialistické republiky dne **27. října 1968** a vyhlášen ve Sbírce zákonů pod číslem 143/1968 Sb.
- Tímto ústavním zákonem byl dosud **jednotná Československá socialistická republika transformována na federaci**. Byla zásadně změněna struktura vlády.
- 1. ledna 1969 vznikly **Česká socialistická republika** a **Slovenská socialistická republika**, které byly součástí federace.

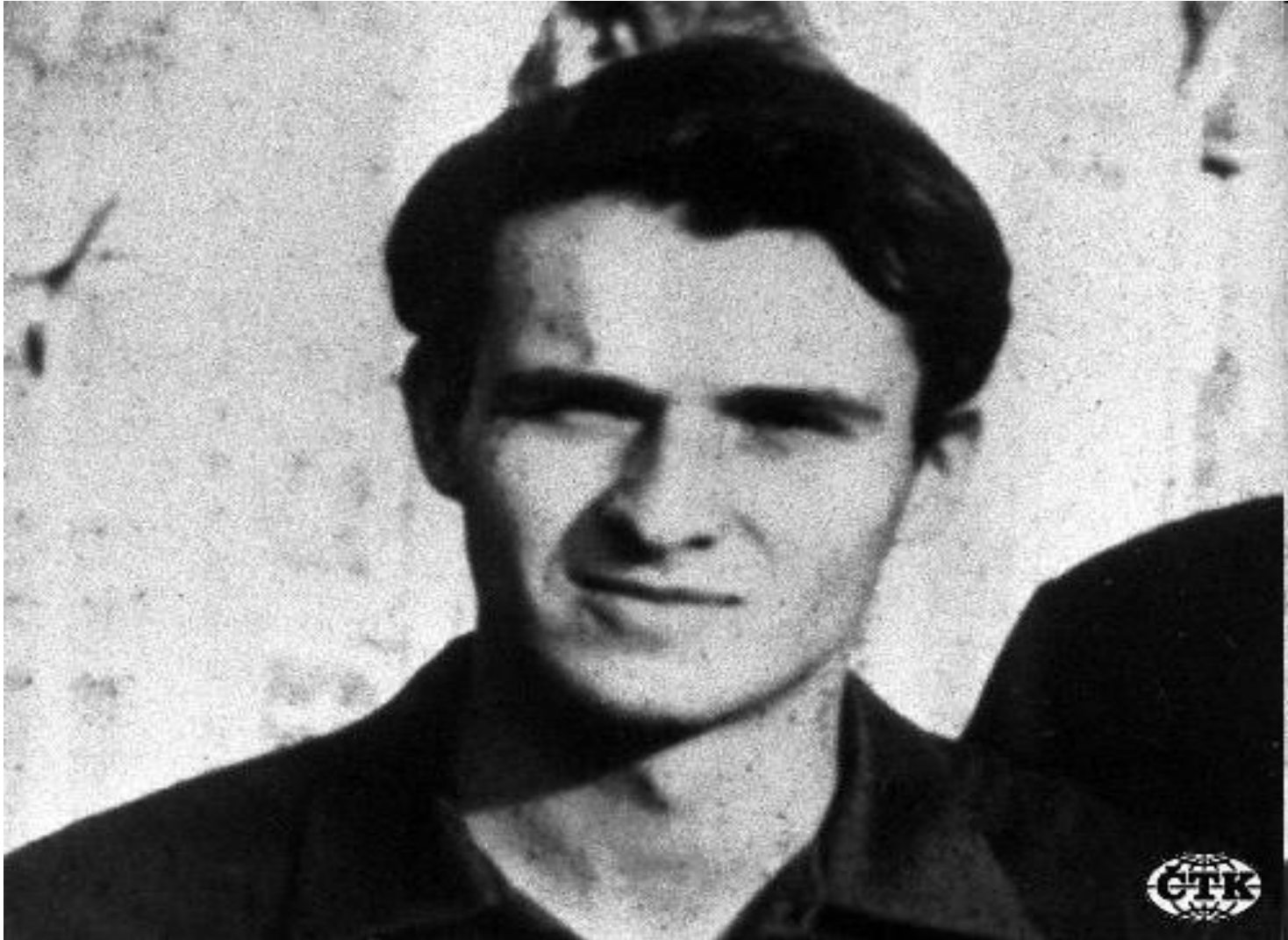
Pomník Jana Palacha a Jana Zajíce v dlažbě před Národním muzeem

http://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Zaj%C3%ADc

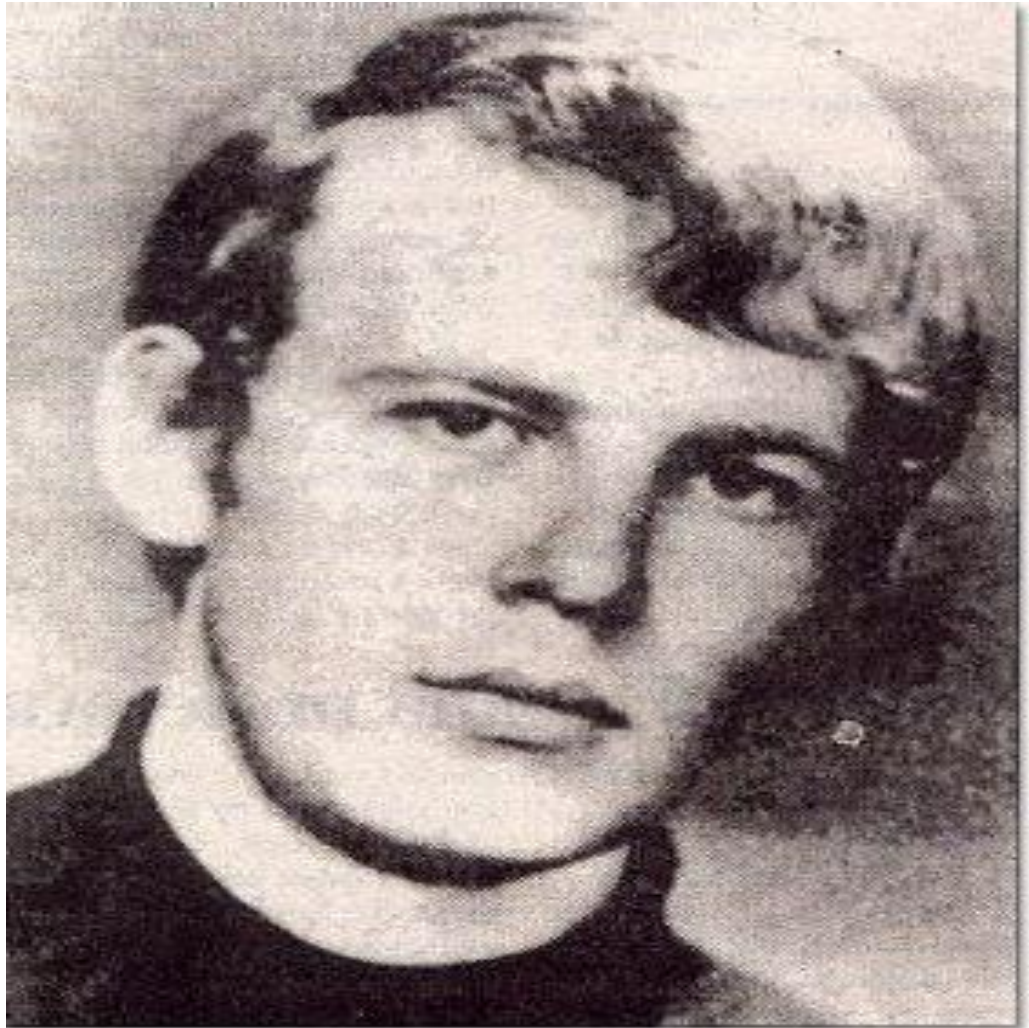

Jan Palach (11. srpna 1948 Praha– 19. ledna 1969 Praha)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Palach

Jan Zajíc (3. července 1950 Vítkov– 25. února 1969 Praha)

Normalizace

17. dubna 1969 byl do funkce
prvního tajemníka ÚV KSČ zvolen

Gustáv Husák

(socialismus s lidskou tváří
se změnil v tzv. "socialismus
s husí kůží").

Čistky

Na základě dopisu Ústředního výboru KSČ z ledna 1970 byla zahájena **čistka uvnitř strany**,

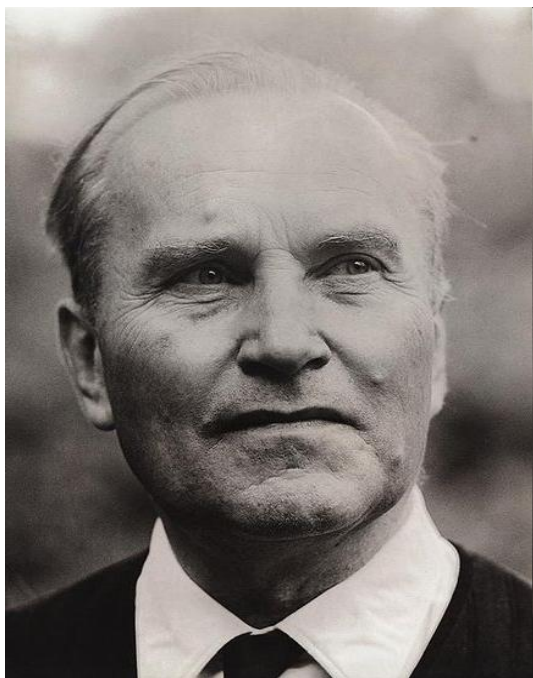
v jejímž rámci byli **prověřkovými komisemi** vyloučeni členové, kteří se účastnili obrodného procesu nebo nebyli loajální vůči normalizaci. Vyloučen byl i Alexander Dubček.

Do jara 1971 bylo **vyloučeno nebo vyškrtáno na 30 000 komunistů**, vesměs postižených i zákazem výkonu svých povolání.

Byla zavedena tuhá **cenzura**.

Charta 77

- neformální československá občanská iniciativa, která kritizovala „politickou a státní moc“ za nedodržování lidských a občanských práv
- k jejichž dodržování se ČSSR zavázala při podpisu **Závěrečného aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE) v Helsinkách.**
- Iniciativa působila v letech 1977 - 1992. Pojmenována je podle dokumentu *Charta 77 (Prohlášení Charty 77)* z 1. ledna 1977.

Jan Patočka

Ludvík Vaculík

Václav Havel

Palachův týden (leden 1989)

- **Palachův týden** je označení pro **sérii občanských nepokojů** na Václavském náměstí v Praze ze začátku roku 1989, které byly prvním signálem blížícího se konce komunistické nadvlády v Československu. Bylo to největší projevy občanského odporu proti totalitnímu režimu od srpna roku 1968.
- Palachův týden začal v neděli 15. ledna 1989. Disidentské skupiny oznámily, že toho dne uctí památku upáleného studenta Jana Palacha.
- I přes úřední zákaz se na Václavském náměstí sešlo několik tisíc lidí a představitelé disidentského hnutí se pokusili položit květiny k pomníku sv. Václava. Komunistická Veřejná bezpečnost a Lidové milice shromáždění s použitím obušků, slzného plynu a vodních děl rozehnaly.

Kanonizace Anežky České

12. 11. 1989

17. 11. 1989 - demonstrace na Národní třídě

**« KDY - KDYŽ NE TEĎ ?
KDO - KDYŽ NE MY ? »**

17. 11. 1989

Pamětní deska na Albertově

Pamětní deska na Národní třídě

http://cs.wikipedia.org/wiki/Sametov%C3%A1_revuce

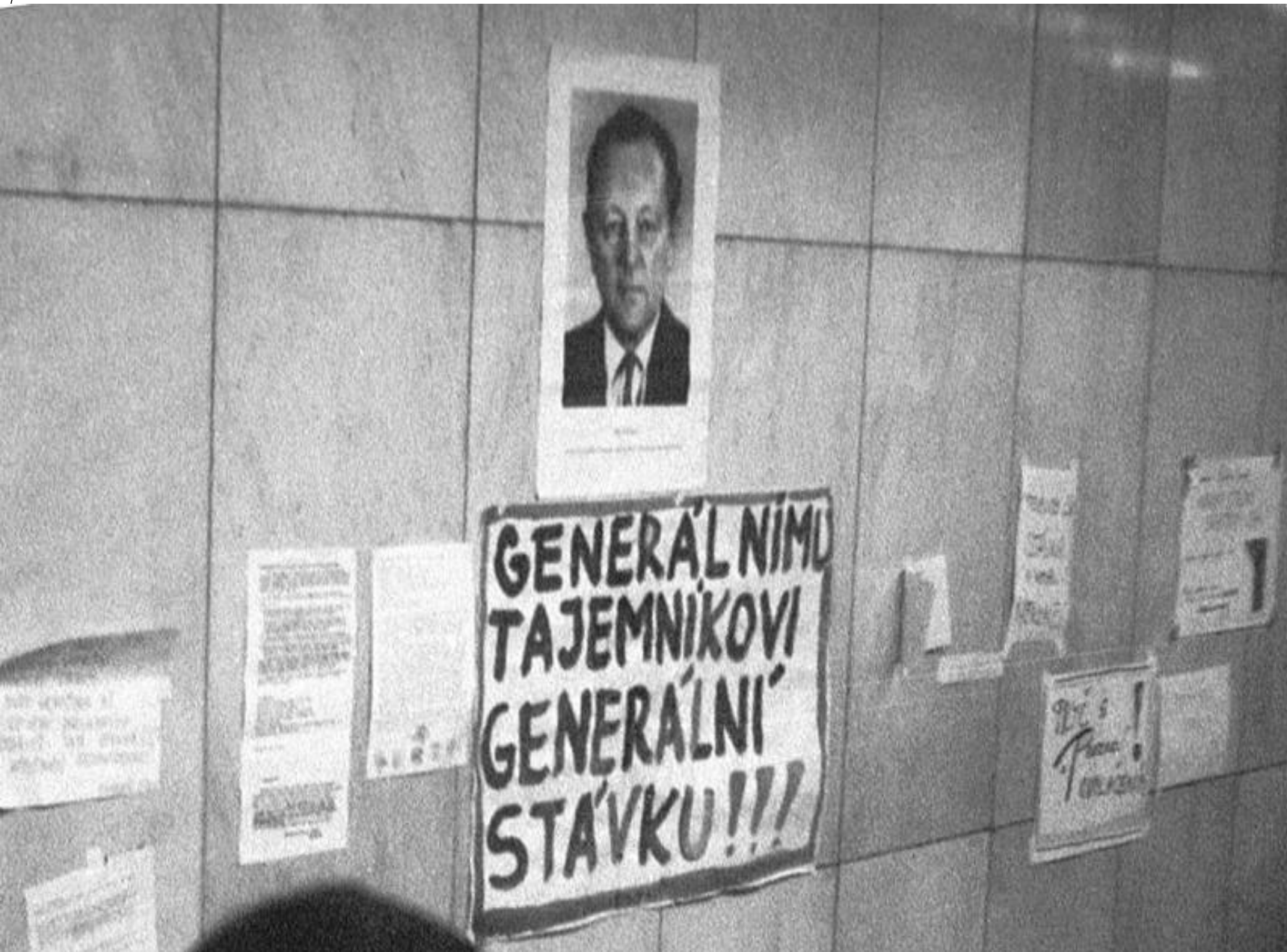

http://cs.wikipedia.org/wiki/Sametov%C3%A1_revoluce

Výzva ke generální stávce

http://cs.wikipedia.org/wiki/Sametov%C3%A1_revolution

http://cs.wikipedia.org/wiki/Sametov%C3%A1_revoluce

Občanské fórum

19. 11. 1989 – 23. 2. 1991

29. 12. 1989 – 9. prezident Československa

Volby 1990

- Občanské fórum zahrnovalo široké spektrum názorů a osobností z levice i pravice, společným cílem byl přechod k demokratické společnosti
- Kromě nestraníků kandidovalo ve volbách roku 1990 pod hlavičkou OF čtrnáct politických subjektů, jejichž orientace sahala od reformního komunismu (Obroda) nebo krajní levice (Levá alternativa) až ke konzervatismu (ODA) či libertarianismu (Transnacionální radikální strana)
- Agrární strana při Občanském fóru
- Československá demokratická iniciativa
- Československá strana Humanistické internacionály
- Hnutí za občanskou svobodu
- Klub angažovaných nestraníků
- Klub sociálních demokratů Občanského fóra
- Křesťansko-sociální strana
- Levá alternativa
- Masarykovo demokratické hnutí
- Občanská demokratická aliance
- Obroda
- Romská občanská iniciativa
- Strana obrany kultury
- Transnacionální radikální strana

OF - nástupnické politické strany

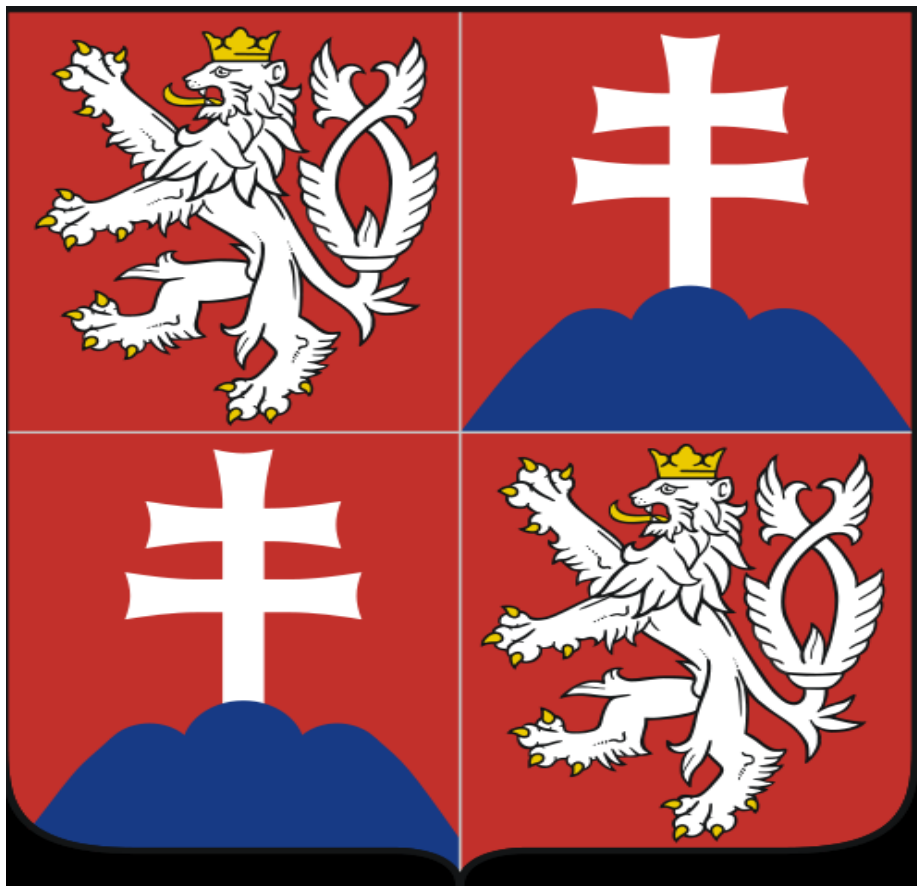
Občanská demokratická aliance (ODA)

Občanská demokratická strana (ODS)

Občanské hnutí – Svobodní demokraté a později se sloučili s
Národními socialisty.

Strana pro otevřenou společnost

23. 4. 1990 – 31. 12. 1992 – **Česká a Slovenská
federativní republika (ČSFR)**

31. 12. 1992 – zánik ČSFR

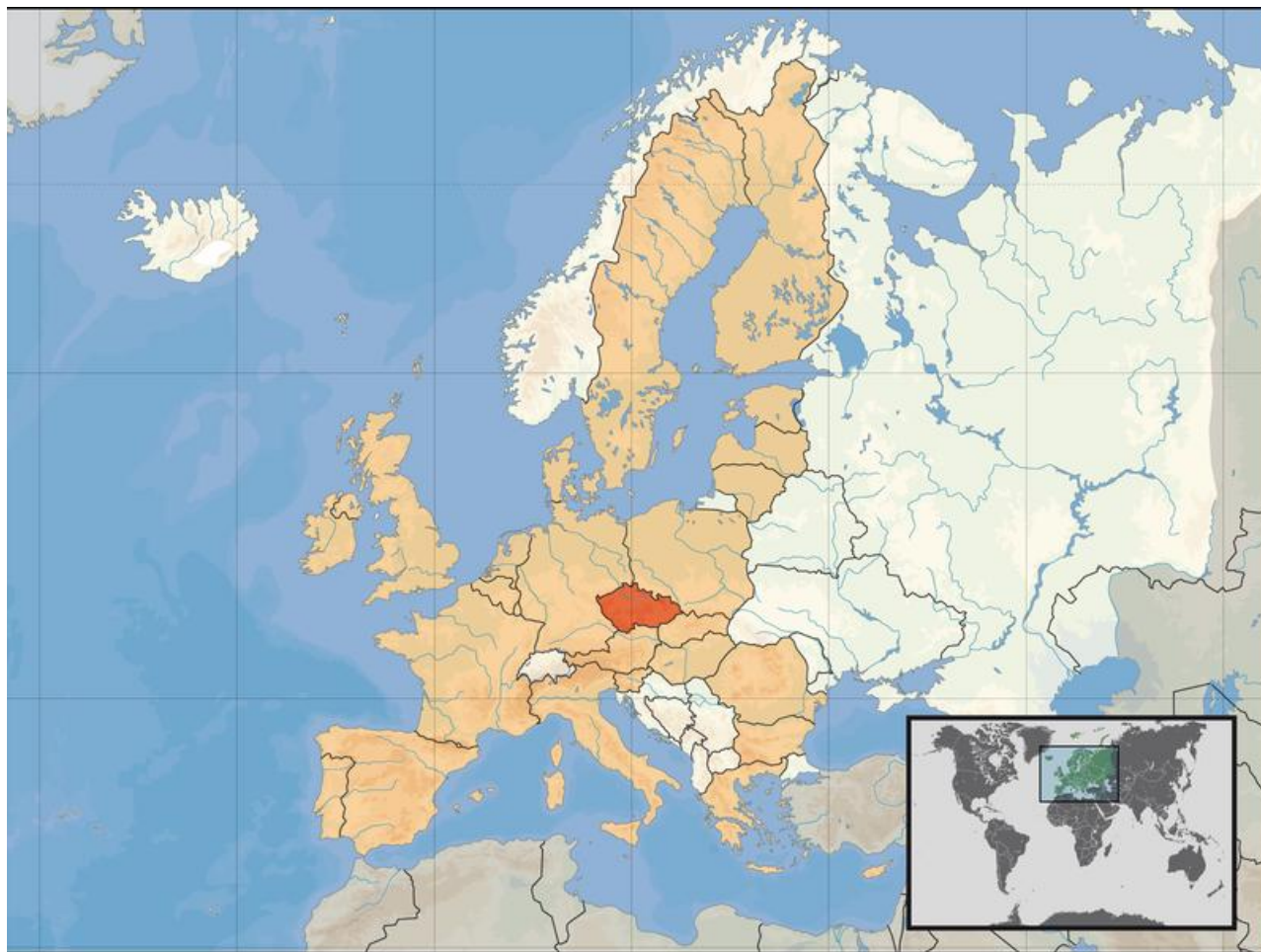

V. Klaus, předseda České vlády
předseda ODS

V. Mečiar, předseda Slovenské vlády
předseda HZDS

1. 1. 1993 – Česká republika

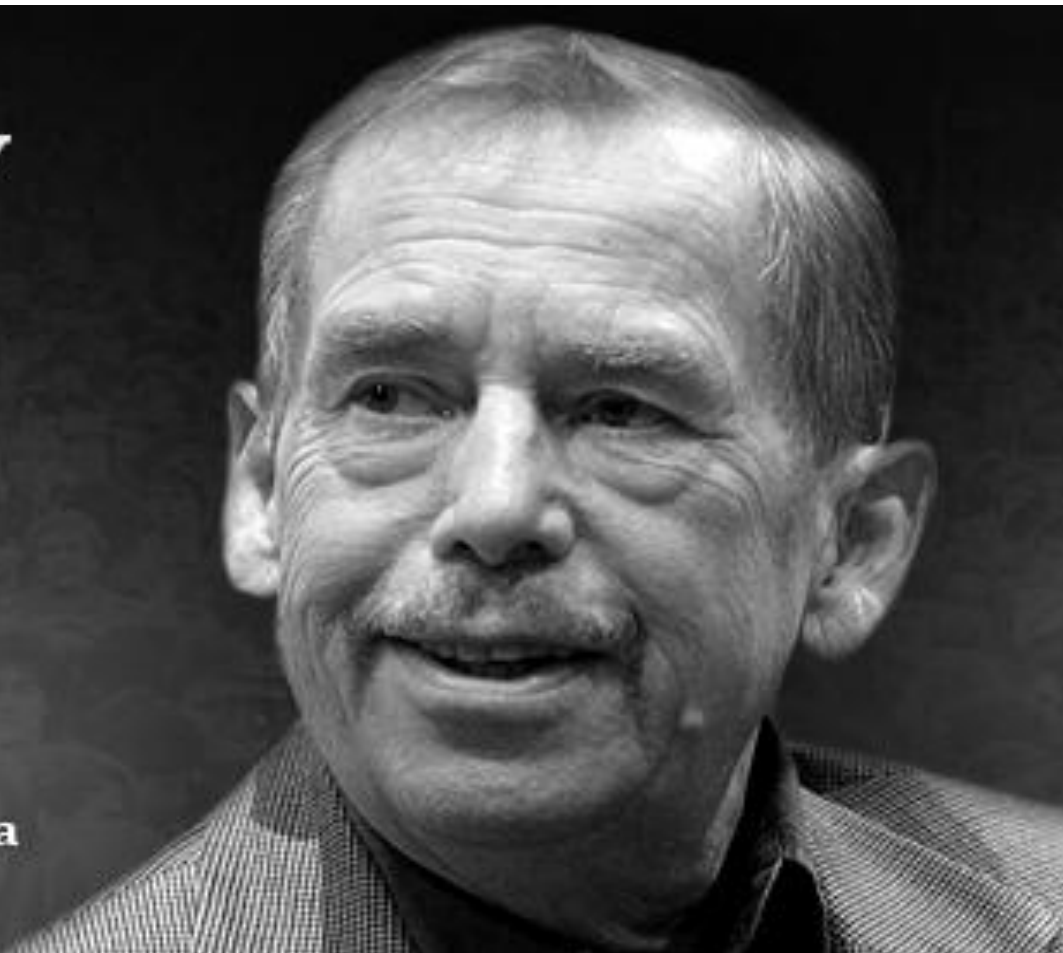

25. 1. 1993 – 1. prezident České republiky

Václav Havel

* 5. října 1936,
Praha

† 18. prosince 2011,
Hrádeček u Trutnova

12. 3. 1999 – vstup ČR do NATO

1. 5. 2004 – vstup ČR do Evropské unie

Odborná literatura

Učebnice:

- Bělina P., Pokorný J. a kol.: Dějiny zemí Koruny české. Praha, Litomyšl 1995
- Kuklíkovi J. a J.: Dějepis pro gymnázia a střední školy. Nejnovější dějiny. Praha 2002
- Kohoutková H., Komsová M.: Dějepis na dlani. Olomouc 2007 (2. vyd.)
- Atlas: Dějiny 20. století. Praha 2004

Doporučená literatura:

- Adamová K., Mates P.: České dějiny v datech 1945-1999. Praha 2000
- Benčík A., Domaňský J.: 21. srpen 1968. Praha 1990
- Hájek J.: Paměti. Praha 1997
- Churáň M. a kol.: Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století. Praha 1994
- Kaplan K.: Pět kapitol o Únoru. Brno 1997
- Kaplan K.: Kořeny československé reformy 1968. Praha 2000
- Prečan V.: Charta 77 očima současníků. Praha-Brno 1997
- Rychlík J.: Češi a Slováci ve 20. století. Česko-slovenské vztahy 1945-1989. Bratislava 1999
- Staněk T.: Odsun Němců z Československa 1945-1947. Praha 1991
- Vaculík J., Čapka F.: Nástin českých dějin ve 20. století. Brno 1999
- Žáček P.: Boje o minulost. Deset let vyrovnávání se s komunistickou minulostí – pokus o předběžnou bilanci. Brno 2000

Odkazy

[Československá republika](#)

[Třetí Československá republika](#)

[Košický vládní program](#)

[Text Košického vládního programu](#)

[Národní fronta Čechů a Slováků](#)

[Benešovy dekrety](#)

[Volby r. 1946](#)

[Únor 1948](#)

[Komunistický režim v Československu](#)

[Politické procesy](#)

[Proces se skupinou Milady Horákové](#)

[Proces se Slánským](#)

[Proces se Zelenou internacionálou](#)

[Pražské jaro](#)

[Dva tisíce slov](#)

[Invaze vojsk Varšavské smlouvy](#)

[Moskevský protokol](#)

Invaze vojsk Varšavské smlouvy

Moskevský protokol

Jan Palach

Jan Zajíc

Charta 77

Kanonizace Anežky České

Sametová revoluce

Občanské fórum

Václav Havel

Zánik Československa

Vstup ČR do EU

Vstup ČR do NATO